HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

18 decembrie 2025 *

„Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii – Directiva 93/13/CEE – Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) – Competența de control și obligațiile instanței naționale – Clauză penală – Lipsa unui control din oficiu al caracterului abuziv al acestei clauze – Autoritate de lucru judecat – Principiul efectivității – Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Invocarea caracterului abuziv al unei clauze contractuale în cadrul unei proceduri de rejudecare după casare”

În cauza C-320/24,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia), prin decizia din 26 aprilie 2024, primită de Curte la 30 aprilie 2024, în procedura

CR,

TP

împotriva

Soledil Srl, societate în procedura de concordat preventiv,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul I. Jarukaitis, președinte de cameră, domnul N. Jääskinen și doamna R. Frendo (raportoare), judecători,

avocat general: domnul N. Emiliou,

grefier: domnul C. Di Bella, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 26 februarie 2025,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru CR și TP, de J.-S. F. Bartolomei, avvocato;

* Limba de procedură: italiana.

– pentru guvernul italian, de S. Fiorentino și G. Palmieri, în calitate de agenți, asistați de M. Cherubini, și C. Colelli, avvocati dello Stato;

– pentru Comisia Europeană, de P. Kienapfel și D. Recchia, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 19 iunie 2025,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 6 alineatul (1) și a articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273), precum și a articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între CR și TP, doi promitenți-cumpărători ai unui imobil având calitatea de consumatori, pe de o parte, și societatea Soledil Srl, în procedura de concordat preventiv, promitentul-vânzător, pe de altă parte, în legătură cu o cerere de rezoluțiune a promisiunii sinalagmatice de vânzare-cumpărare privind acest imobil și cu validitatea clauzei penale care figurează în această promisiune de vânzare-cumpărare.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Al douăzeci și patrulea considerent al Directivei 93/13 are următorul cuprins:

„[…] autoritățile judiciare sau administrative din statele membre trebuie să aibă la dispoziție mijloace adecvate și eficace pentru a împiedica aplicarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii.”

4 Articolul 6 alineatul (1) din această directivă prevede:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor, în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze [a se citi «potrivit dispozițiilor sale»], în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

5 Articolul 7 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori.”

Dreptul italian

Codul consumului

6 Articolul 33 din Decreto legislativo n. 206, recante Codice del consumo a norma dell'articolo 7 della legge 29 luglio 2003, n. 229 (Decretul legislativ nr. 206 privind Codul consumului în sensul articolului 7 din Legea nr. 229 din 29 iulie 2003) din 6 septembrie 2005 (supliment ordinar la GURI nr. 235 din 8 octombrie 2005), care a transpus în ordinea juridică italiană Directiva 93/13, prevede la alineatele 1 și 2:

„1. În cazul contractului încheiat între consumator și profesionist, sunt considerate abuzive clauzele care, în pofida bunei-credințe, creează, în detrimentul consumatorului, un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile care decurg din contract.

2. Se prezumă că sunt abuzive până la proba contrară clauzele care au ca obiect sau ca efect:

[…]

(f) obligarea consumatorului, în caz de neexecutare sau de executare cu întârziere, la plata unei sume de bani vădit excesive cu titlu de despăgubire, de clauză penală sau cu alt titlu echivalent;

[…]"

7 Articolul 36 alineatele 1 și 3 din acest cod prevede:

„1. Clauzele considerate abuzive în temeiul articolelor 33 și 34 sunt nule, iar contractul rămâne valid în rest.

[…]

3. Nulitatea operează numai în avantajul consumatorului și poate fi invocată din oficiu de instanță."

Codul civil

8 În temeiul articolului 1384 din Codice civile (Codul civil), penalitatea poate fi redusă de instanță în mod echitabil dacă obligația principală a fost executată parțial sau dacă cuantumul penalității este vădit excesiv, ținând seama de interesul creditorului pentru executare.

Codul de procedură civilă

9 Articolul 384 din Codice di procedura civile (Codul de procedură civilă), intitulat „Enunțarea principiului de drept și pronunțarea asupra fondului", prevede la al doilea paragraf:

„Atunci când admite recursul, [Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia)] anulează hotărârea trimițând cauza spre rejudecare unei alte instanțe, care trebuie să se conformeze principiului de drept și, în orice caz, punctului de drept judecat de această Curte, sau se pronunță ea însăși pe fond atunci când nu sunt necesare noi constatări de fapt."

10 Potrivit articolului 394 din codul menționat, intitulat „Procedura în urma trimiterii spre rejudecare”:

„[…]

În procedura de rejudecare se poate admite prestarea unui jurământ decisiv [«giuramento decisorio»], însă părțile nu pot formula alte concluzii decât cele pe care le-au formulat în cadrul procedurii în care a fost pronunțată hotărârea casată, cu excepția cazului în care necesitatea unor concluzii noi rezultă din hotărârea de casare.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

11 În cursul anului 1998, CR și TP, în calitate de promitenți-cumpărători, și Soledil, în calitate de promitent-vânzător, au încheiat o promisiune sinalagmatică de vânzare-cumpărare a unui imobil, în temeiul căreia cei dintâi i-au plătit celei de a doua un acont echivalent cu o sumă de aproximativ 72 870 de euro. Articolul 7 din această promisiune de vânzare-cumpărare prevedea, cu titlu de clauză penală, că, în cazul neexecutării obligației promitenților-cumpărători de a încheia contractul definitiv, promitentul-vânzător putea reține, cu titlu de penalitate, sumele plătite ca acont.

12 Contractul definitiv privind această vânzare nu a fost încheiat niciodată, iar litigiul privind promisiunea sinalagmatică de vânzare-cumpărare a fost dedus judecății unui tribunal arbitral care, printr-o hotărâre arbitrală din data de 29 iulie 2002, a pronunțat rezoluțiunea acestei promisiuni pentru neexecutare de către promitenții-cumpărători. Aceștia din urmă au fost obligați să restituie imobilul în cauză și, în paralel, promitentul-vânzător a fost obligat să ramburseze toate sumele percepute cu titlu de acont.

13 Printr-o hotărâre pronunțată în anul 2009, Corte d’appello di Ancona (Curtea de Apel din Ancona, Italia) a declarat nulă sentința arbitrală pentru motive procedurale și s-a pronunțat cu privire la fondul litigiului. Mai precis, această instanță a obligat promitenții-cumpărători să restituie imobilul în cauză și l-a obligat pe promitentul-vânzător să restituie sumele primite cu titlu de acont. În plus, în temeiul articolului 1384 din Codul civil, aceasta a redus penalitatea prevăzută la articolul 7 din promisiunea sinalagmatică de vânzare-cumpărare, astfel cum este menționată la punctul 11 din prezenta hotărâre, numai la dobânzile datorate pe sumele plătite cu titlu de avans.

14 Printr-o hotărâre pronunțată în recurs în 2015, Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație) a casat hotărârea Corte d’appello di Ancona (Curtea de Apel din Ancona) pentru lipsa motivării deciziei de reducere a penalității menționate.

15 Cauza a fost trimisă spre rejudecare la Corte d’appello di Bologna (Curtea de Apel din Bologna, Italia).

16 Printr-o hotărâre pronunțată în anul 2018, această instanță a declarat că obiectul procedurii de rejudecare era limitat la aplicarea clauzei penale prevăzute la articolul 7 din promisiunea sinalagmatică de vânzare-cumpărare, la eventuala reducere a penalității aplicabile și la stabilirea unui eventual prejudiciu mai ridicat, suferit de promitentul-vânzător, legat de ocuparea fără titlu a imobilului în cauză. Instanța menționată a statuat, printre altele, că o penalitate de aproximativ 72 870 de euro era excesivă și a redus, așadar, la 61 600 de euro cuantumul datorat de promitenții-cumpărători în această privință.

17 Promitenții-cumpărători au sesizat Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație), care este instanța de trimitere, invocând printre altele nevaliditatea acestei clauze penale pentru motivul că le impunea o penalitate vădit excesivă și constituia, prin urmare, o clauză abuzivă în sensul reglementării naționale privind protecția consumatorilor. În aceste împrejurări, în opinia lor, Corte d'appello di Bologna (Curtea de Apel din Bologna) ar fi trebuit, din oficiu, să declare nevalid articolul 7 din promisiunea sinalagmatică de vânzare-cumpărare.

18 Instanța de trimitere observă, pe de o parte, că, în temeiul reglementării naționale, principiul autorității de lucru judecat se opune ca o problemă referitoare la nulitatea unei clauze pretins abuzive, care nu a fost invocată sau constatată în cadrul primului control de legalitate și se dovedește în mod necesar incompatibilă cu conținutul hotărârii care casează hotărârea pronunțată pe fond, să fie examinată în cadrul unui al doilea control de legalitate.

19 Pe de altă parte, această instanță arată că a statuat deja, în conformitate cu jurisprudența Curții referitoare la principiul efectivității în ceea ce privește drepturile recunoscute consumatorilor prin Directiva 93/13, că autoritatea de lucru judecat nu se aplică în cadrul unei proceduri sumare de somație de plată, atunci când titlul invocat nu a făcut obiectul unei opoziții și nu conține o motivare cu privire la lipsa caracterului abuziv al clauzelor contractuale în cauză.

20 În aceste condiții, Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva [93/13] [precum și] articolul 47 din [cartă] trebuie interpretate:

a) în sensul că se opun aplicării principiilor procedurii jurisdicționale naționale, potrivit cărora chestiunile preliminare, inclusiv cele privind nulitatea contractului, care nu au fost invocate sau constatate în cadrul procedurii de control de legalitate și care sunt în mod logic incompatibile cu natura dispozitivului hotărârii de casare a deciziei pronunțate anterior pe fond, nu pot fi examinate în cadrul procedurii de rejudecare după casare și nici în cursul controlului de legalitate inițiat de părți împotriva hotărârii instanței care a rejudecat cauza pe fond după casare;

b) având în vedere de asemenea pasivitatea totală imputabilă consumatorilor, în măsura în care aceștia nu au pus în discuție în niciun moment nulitatea sau ineficacitatea clauzelor abuzive, decât prin recursul declarat după încheierea procedurii de rejudecare după casare;

c) și aceasta în special în ceea ce privește constatarea caracterului abuziv al unei clauze penale vădit excesive, cu privire la care hotărârea [Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație)] a dispus modificarea reducerii în funcție de criterii adecvate (cuantum), inclusiv în considerarea faptului că consumatorii nu au invocat caracterul abuziv al clauzei (principiu) decât după pronunțarea hotărârii în procedura de rejudecare după casare?"

Cu privire la întrebarea preliminară

21 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, citite în lumina articolului 47 din cartă, trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale în temeiul căreia aplicarea principiului autorității de lucru judecat nu permite instanței naționale, sesizată în

cadrul unei proceduri de rejudecare după casare, să examineze din oficiu nulitatea unei clauze contractuale pretins abuzive în cazul în care, pe de o parte, motivul întemeiat pe caracterul abuziv al acestei clauze nu a fost invocat de consumator în cursul etapelor anterioare ale procedurii jurisdicționale și, pe de altă parte, nulitatea unei astfel de clauze nu a fost invocată din oficiu de instanțele naționale în cadrul procedurii în care s-a pronunțat hotărârea în recurs.

22 Potrivit unei jurisprudențe constante, sistemul de protecție pus în aplicare prin Directiva 93/13 se întemeiază pe ideea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate față de un vânzător sau furnizor în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare (Hotărârea din 17 mai 2022, SPV Project 1503 și alții, C-693/19 și C-831/19, EU:C:2022:395, punctul 51, precum și jurisprudența citată).

23 Având în vedere o astfel de situație de inferioritate, articolul 6 alineatul (1) din această directivă prevede că clauzele abuzive nu creează obligații pentru consumatori. Este vorba despre o dispoziție imperativă care urmărește să substituie echilibrul formal pe care îl instituie contractul între drepturile și obligațiile cocontractanților printr-un echilibru real, de natură să restabilească egalitatea dintre aceștia (Hotărârea din 17 mai 2022, SPV Project 1503 și alții, C-693/19 și C-831/19, EU:C:2022:395, punctul 52, precum și jurisprudența citată).

24 În această privință, instanța națională este obligată să aprecieze din oficiu caracterul abuziv al unei clauze contractuale care se încadrează în domeniul de aplicare al Directivei 93/13 și, prin aceasta, să suplinească dezechilibrul existent între consumator și vânzător sau furnizor, din moment ce dispune de elementele de drept și de fapt necesare în acest scop (Hotărârea din 14 martie 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punctul 46, și Hotărârea din 17 mai 2022, SPV Project 1503 și alții, C-693/19 și C-831/19, EU:C:2022:395, punctul 53).

25 În plus, Directiva 93/13 impune statelor membre, astfel cum reiese din articolul 7 alineatul (1), interpretat în lumina celui de al douăzeci și patrulea considerent al acesteia, să prevadă mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori (Hotărârea din 26 iunie 2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, punctul 44 și Hotărârea din 17 mai 2022, SPV Project 1503 și alții, C-693/19 și C-831/19, EU:C:2022:395, punctul 54).

26 În lipsa unei reglementări în dreptul Uniunii, modalitățile procedurilor destinate să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii țin de ordinea juridică internă a statelor membre, în temeiul principiului autonomiei procedurale a acestora din urmă. Totuși, aceste modalități nu trebuie să fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare din dreptul intern (principiul echivalenței) și nici să fie reglementate astfel încât să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii (principiul efectivității) (Hotărârea din 17 mai 2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punctul 22 și jurisprudența citată).

27 În ceea ce privește principiul echivalenței, Curtea nu dispune de niciun element de natură să dea naștere unor îndoieli în legătură cu conformitatea reglementării în discuție în litigiul principal cu acest principiu.

28 În ceea ce privește principiul efectivității, din jurisprudența Curții rezultă că fiecare caz în care se ridică problema dacă o dispoziție procedurală națională face imposibilă sau excesiv de dificilă aplicarea dreptului Uniunii trebuie analizat ținând seama de locul pe care această dispoziție îl ocupă în cadrul procedurii în ansamblul său, de modul în care se derulează și de particularitățile

acesteia privite în ansamblu, precum și, dacă este cazul, de principiile care stau la baza sistemului jurisdicțional național, cum ar fi protecția dreptului la apărare, principiul securității juridice și buna desfășurare a procedurii (Hotărârea din 17 mai 2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punctul 28 și jurisprudența citată).

29 În plus, Curtea a precizat că obligația statelor membre de a asigura efectivitatea drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii implică, în special pentru drepturile care decurg din Directiva 93/13, o cerință de protecție jurisdicțională efectivă, reafirmată la articolul 7 alineatul (1) din această directivă și consacrată de asemenea la articolul 47 din cartă, care se aplică printre altele în ceea ce privește definirea modalităților procedurale referitoare la acțiunile în justiție întemeiate pe astfel de drepturi (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 mai 2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punctul 29 și jurisprudența citată).

30 În această privință, Curtea a statuat că, în lipsa unui control eficient al caracterului potențial abuziv al clauzelor contractului în discuție, respectarea drepturilor conferite de Directiva 93/13 nu poate fi garantată (Hotărârea din 17 mai 2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punctul 30 și jurisprudența citată).

31 În consecință, condițiile stabilite de legislațiile naționale, la care face trimitere articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, nu pot aduce atingere substanței dreptului de care beneficiază consumatorii în temeiul acestei dispoziții de a nu fi obligați printr-o clauză considerată abuzivă (Hotărârea din 17 mai 2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punctul 31 și jurisprudența citată).

32 Astfel fiind, trebuie amintită importanța principiului autorității de lucru judecat atât în ordinea juridică a Uniunii, cât și în ordinile juridice naționale. Astfel, Curtea a avut deja ocazia să precizeze că, pentru a garanta atât stabilitatea dreptului și a raporturilor juridice, cât și o bună administrare a justiției, este necesar ca hotărârile judecătorești rămase definitive după epuizarea căilor de atac disponibile sau după expirarea termenelor de exercitare a acestor căi de atac să nu mai poată fi contestate [Hotărârea din 9 aprilie 2024, Profi Credit Polska (Redeschiderea unei proceduri finalizate printr-o hotărâre judecătorească definitivă), C-582/21, EU:C:2024:282, punctul 37 și jurisprudența citată].

33 Curtea a statuat de asemenea că, în ipoteza în care, cu ocazia unei examinări anterioare a unui contract în litigiu care a condus la adoptarea unei hotărâri care a dobândit autoritate de lucru judecat, instanța națională s-a limitat să examineze din oficiu, în raport cu Directiva 93/13, una sau unele dintre clauzele acestui contract, această directivă impune unei instanțe naționale să aprecieze, la cererea părților sau din oficiu, atunci când dispune de elementele de drept și de fapt necesare în acest scop, caracterul eventual abuziv al celorlalte clauze din contractul menționat. Astfel, în lipsa unui asemenea control, protecția consumatorului s-ar dovedi a fi incompletă și insuficientă și nu ar constitui un mijloc nici adecvat, nici eficient pentru a preveni utilizarea acestui tip de clauze în continuare, contrar prevederilor articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 (Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, punctul 52 și jurisprudența citată).

34 În schimb, această protecție ar fi asigurată dacă, în cursul unei prime proceduri jurisdicționale, instanța competentă ar fi efectuat controlul caracterului eventual abuziv al clauzelor contractului în cauză, această examinare, motivată cel puțin în mod sumar, nu ar fi evidențiat existența niciunei clauze abuzive, iar consumatorul a fost informat în mod corespunzător că, în lipsa unui apel în

termenul stabilit de dreptul național, va fi decăzut din dreptul de a invoca ulterior caracterul eventual abuziv al acestor clauze (Hotărârea din 7 noiembrie 2024, ERB New Europe Funding II, C-178/23, EU:C:2024:943, punctul 39 și jurisprudența citată).

35 Rezultă din cele ce precedă că controlul exercitat de o instanță cu privire la caracterul eventual abuziv al clauzelor contractuale cuprinse într-un contract încheiat între un consumator și un vânzător sau furnizor este conform cu principiul efectivității din perspectiva Directivei 93/13, pe de o parte, dacă consumatorul este informat cu privire la existența acestui control și la consecințele pe care pasivitatea sa le determină în materie de decădere din dreptul de invocare a caracterului eventual abuziv al clauzelor contractuale și, pe de altă parte, dacă decizia luată în urma controlului menționat este motivată în mod suficient pentru a permite identificarea clauzelor examinate cu această ocazie și rațiunile, fie și sumare, pentru care instanța a apreciat că aceste clauze nu au caracter abuziv. O hotărâre judecătorească ce îndeplinește aceste cerințe poate să aibă efectul de a împiedica efectuarea unui nou control al caracterului eventual abuziv al clauzelor contractuale în cadrul unei proceduri ulterioare (Hotărârea din 29 februarie 2024, Investcapital, C-724/22, EU:C:2024:182, punctul 45).

36 În speță, din dosarul de care dispune Curtea reiese că, în conformitate cu reglementarea națională aplicabilă, principiul autorității de lucru judecat se opune ca un motiv care poate fi invocat din oficiu, precum caracterul pretins abuziv al unei clauze contractuale, să fie examinat în cadrul unei proceduri de rejudecare, în condițiile în care acest motiv nu a fost invocat sau constatat în cadrul procedurii în care s-a pronunțat hotărârea în recurs, iar invocarea unui asemenea motiv se dovedește, prin urmare, în mod necesar incompatibilă cu conținutul dispozitivului acesteia.

37 Rezultă de asemenea că hotărârile judecătorești referitoare la litigiul principal, așa cum sunt menționate la punctele 13, 14 și 16 din prezenta hotărâre, nu conțin nicio analiză, nici a instanțelor de fond, nici a Corte di Cassazione (Curtea de Casație), a caracterului eventual abuziv al clauzei penale în discuție în litigiul principal.

38 Cu toate acestea, potrivit instanței de trimitere, a fost efectiv adoptată o decizie judecătorească de recunoaștere implicită a validității acestei clauze penale, întrucât decizia, care a fost adoptată de instanțele naționale, de reducere a cuantumului penalității presupune în mod logic ca această clauză să fie validă și să producă efecte juridice. Astfel, în temeiul reglementării naționale aplicabile, se consideră că o examinare din oficiu a caracterului potențial abuziv al clauzei penale vizate a avut loc în mod implicit și este acoperită de autoritatea de lucru judecat, chiar și în lipsa oricărei motivări în acest sens. Or, acest lucru face imposibil controlul impus de jurisprudența citată la punctele 30 și 33-35 din prezenta hotărâre, în pofida faptului că o procedură judecătorească privind această clauză penală este pendinte.

39 Rezultă din acestea că această reglementare națională, care privează consumatorul de mijloacele procedurale care îi permit să își valorifice drepturile în temeiul Directivei 93/13, este de natură să facă imposibilă sau excesiv de dificilă protecția acestor drepturi, aducând astfel atingere principiului efectivității.

40 Pe de altă parte, instanța de trimitere arată că promitenții-cumpărători au dat dovadă de o pasivitate totală și nu au invocat caracterul abuziv al clauzei penale în cauză decât în cadrul celui de al doilea recurs.

41 În această privință, este adevărat că respectarea principiului efectivității nu poate merge până la a suplini integral pasivitatea totală a consumatorului vizat (a se vedea Hotărârea din 24 iunie 2025, GR REAL, C-351/23, EU:C:2025:474, punctul 58 și jurisprudența citată). Cu toate acestea, în speță, din decizia de trimitere reiese că promitenții-cumpărători au participat la toate diferitele faze ale procedurii jurisdicționale și au invocat, chiar dacă numai în cadrul celui de al doilea recurs, caracterul abuziv al clauzei penale vizate. Prin urmare, comportamentul acestora nu poate fi calificat drept total pasiv.

42 Din ansamblul considerațiilor de mai sus rezultă că trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, citite în lumina articolului 47 din cartă, trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale în temeiul căreia aplicarea principiului autorității de lucru judecat nu permite instanței naționale, sesizată în cadrul unei proceduri de rejudecare după casare, să examineze din oficiu nulitatea unei clauze contractuale pretins abuzive în cazul în care, pe de o parte, motivul întemeiat pe caracterul abuziv al acestei clauze nu a fost invocat de consumator în cursul etapelor anterioare ale procedurii jurisdicționale și, pe de altă parte, nulitatea unei astfel de clauze nu a fost constatată din oficiu de instanțele naționale în cadrul procedurii în care s-a pronunțat hotărârea în recurs.

Cu privire la cheltuielile de judecată

43 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, citite în lumina principiului efectivității și a articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene,

trebuie interpretate în sensul că

se opun unei reglementări naționale în temeiul căreia aplicarea principiului autorității de lucru judecat nu permite instanței naționale, sesizată în cadrul unei proceduri de rejudecare după casare, să examineze din oficiu nulitatea unei clauze contractuale pretins abuzive în cazul în care, pe de o parte, motivul întemeiat pe caracterul abuziv al acestei clauze nu a fost invocat de consumator în cursul etapelor anterioare ale procedurii jurisdicționale și, pe de altă parte, nulitatea unei astfel de clauze nu a fost constatată din oficiu de instanțele naționale în cadrul procedurii în care s-a pronunțat hotărârea în recurs.

Semnături